

Jean-Paul Sartre (1905-1980)

"Ben her şeyden önce onun insan olarak büyüklüğünü ve kabına sığmaz enerjisini hatırlatmak istiyorum. Onu ağır hastalığı sırasında tanımış, yaşamak ve savaşmak iradesi karşısında şaşıp kalmıştım. Ama beni asıl etkileyen onun hüznü ve alaycı uyanıklığı oldu. Eziyetlerden, ölümlerden kaçıp kurtulan bu adam - başkalarının yaptığı gibi - dinlenmiyordu. Biten hiçbir şey yoktu onun için. Dıştaki düşmanla savaşırken içteki dostların hatalarına karşı da kardeşçe bir savaşı sürdürüyordu. Herkesle birlikte barış uğruna, emperyalizme ve faşizme karşı savaştığı sırada bile, Moskova'da oynanan bir piyesinde, bürokrasinin tehlikelerine karşı arkadaşlarını uyarıyordu. Ne militan disiplininden geçti, ne de yazar eleştirciliğinden. Bu çelişmeyi sonuna kadar yaşadı. Bu sürekli gerginlik, son yıllarda, mahpusluktan artakalan güçlerini de yedi bitirdi. Ama asıl bu yönüyle bugün bir örnek insan olarak kalıyor aramızda.

"Vefalı dost, yiğit militan, insan düşmanlarının amansız düşmanı, her yerde hizmet etmek ama hiçbir şeyi görmezden gelmek istemiyordu. (...)

"Durup dinlenmeden nöbet tutan bir insanın eserleri, ölümünden sonra da, sizin için aynı işi yapıyor."

("Nâzım Hikmet'e Saygı" başlıklı yazısından.)